

Natura i cultura, dits que es toquen

"Ser arbre", de Josep Morral, serà al Centre Cultural el Casino fins al proper 24 d'octubre. Comissariada per l'artista, amb el fotògraf Enric Casas, company seu al col·lectiu Quaderns de Taller, i l'artista visual Roser Oduber, directora del CACiS El forn de la Calç, en l'exposició la pintura acrílica, la fotografia, els llapis i els elements naturals dialoguen amb sentit.

El cartell del carrer ho desdibuixa, quan planteja la imatge verticalment. Però la primera obra d'aquesta exposició de l'artista i professor Josep Morral, destacada com queda al costat del títol i de la presentació, planteja al visitant un eco força clar, si se la mira horitzontalment, tal com està concebuda. «No et recorda alguna cosa?», em pregunta l'artista amb un somriure murri i la mirada juganera. I sí, ja veig què vol dir, la imatge sembla prou clara. M'hi arrisco: «Els dits que es toquen, el de Déu i el d'Adam, enmig del fresc de la Creació de Michelangelo, dalt la volta de la Capella Sixtina del Vaticà». El seu gest i la cara que se li il·lumina proven no sols que l'he endevinada, sinó la satisfacció de l'artista quan sap reeixida la peça, que així fa sentit ple, que així proporciona el fil conductor a tot el que segueix, multiplicat en les altres obres del vestíbul i, de seguida, en les de més gran format de la sala principal del Centre Cultural el Casino.

L'escena central del fresc de Michelangelo planteja l'episodi del Gènesi en què Déu crea Adam a imatge i semblança seva, quan no sols li dona el primer alè de vida, sinó, sobretot, el dota d'aquesta mena d'esperit (sant o no) que ens anima de més a més, en diguem ànima o com sigui. Igual que aquí entre l'arrel vegetal i els fils de pintura acrílica, quan el creador toca la criatura sembla que hi passi el corrent. L'escena és prou coneguda. Ha estat reproduïda a gratient per munts d'artistes i publicistes. Per exemple, amb les mans de l'alienígena i del nen en el cartell del film *E.T.* (1982), del director nord-americà Steven Spielberg. O de fa poc, en plena pandèmia, en recordo dues mans amb guants de sanitari. Tot plegat dona força a la imatge mig escultòrica de Josep Morral (l'arrel real és tridimensional), se n'identifiqui o no el ressò primer. La multiplicat d'aquests ecos contribueix a universalitzar i fer familiar la composició equilibrada entre tots dos components de la imatge fixada per l'artista, per dissemblants que semblin d'entrada. El contacte entre els dos elements s'imposa de forma natural a qui en valora la suma, per molt que la realitat (la materialitat) dels components esquivi aquí cap mena de realisme o (gairebé) d'esquitx de figuració. Quan l'artista és conscient del doble diàleg a què es deu en tot moment (la mirada a la tradició, els ulls de l'espectador contemporani) guanya molts números per omplir d'esperit propi la peça.

Aquest és el cas, amb personalitat original, però no solitària ni aïllada. A *Ser arbre* Morral reflexiona de forma panteïsta sobre la natura com a mare Creadora, però també de l'artista com a petit Déu que la imita i prova de recrear-ne les formes. I ho fa amb aquella gamma cromàtica tan seva que ja li coneixem de les pintures i els dibuixos anteriors: els seus verds d'estany il·luminat, els seus blaus transparents de cel en ple migdia, el vermell de la sang que corre, del rovell del ferro i de les fulles de tardor com a marca del temps que passa. Ho fa amb el llapis del dibuixant que el pintor no ha deixat mai de banda: el grafit és un element natural, una vena mineral sorgida de les entranyes del terra. Ho fa també amb la transdisciplinarietat (fotografia, manipulació digital, acrílics, llapis negres i de colors...), tan pròpia alhora dels col·lectius de què ha format part com a artista (Quaderns de Taller, però igualment Faig Arts, amb qui comparteix la metàfora de la capçada que vola lluny, només si les arrels s'enfonsen i traven relacions prou riques amb l'entorn). I ho fa, i viu, amb l'actitud d'observador i recol·lector de mostres -sempre respectuós amb l'entorn- tan propi del naturalista de camp que havia volgut ser de petit. Ser artista gran també és saber retrobar-se amb aquell nen, regalant-li allò après pel camí: tot allò que aquell noi no tenia i l'hauria fet somiar més encara.

L'exposició *Ser arbre* traspuja la serenitat madura de Josep Morral, el silenci del bosc al costat del dels paisatges japonesos que li agradaven de jove, la naturalesa zen i del Tao, les boires callades dels impressionistes i les taques cromàtiques de Joaquim Mir i de l'admirat amic Pere Porquet. Amb les banderoles penjades al mig de la sala, la mostra recorda al visitant la textura de la casa japonesa tradicional i dels jardins ordenats que l'envoltaven. Li comunica la mateixa pau. És cova (refugi) i cove (cistell de troballes, rebost). *Ser arbre* és l'herbari inventat d'un passejant imaginatiu i sense fronteres, amb ganes de mirar i de veure... De beure de l'entorn sencer. Natural o no, però canviant sempre, en evolució tranquil·la.

Josep Morral.

Ceci n'est pas une pipe?

Abstracció o figuració? Simplement, el món real, amb nosaltres inclosos dins. Pura imposició de la realitat quan defuig el realisme convencional per expressar-se i poder comunicar expressivament. A la mostra d'ara, Morral fins i tot utilitza ja la pintura per fugir de la bidimensionalitat plana, quan imita amb capes i capes els moviments de les formes corbes de la natura: els nervis de les fulles, les ones de l'aigua, les anelles de les escorces tallades, les formes fòssils de la pedra. Hi ha moments, fins i tot, en què les fronteres entre natura i cultura es desdibuixen, quan la tècnica imita la vida sense cap pretensió de substituir-la. Fins i tot en els quadres més figuratius de Josep Morral no hi ha retrat, un simple reflex de les coses, sinó radiografia i ecografia de l'objecte amb el qual estableix diàleg fecund.

Potser Morral assumeixi per a la pintura en general la veritat d'aquell *?ceci n'est pas une pipe?* de Magritte a la sèrie *La trahison des images* (ni tan sols la pintura realista és mai l'objecte, sinó pintura, sols pintura, taques sobre una superfície plana), PERÒ, en canvi, ho defuig per a si mateix aquí, a *Ser arbre*, quan sembla anar més enllà per dir-nos que això ja SÍ que és una pipa, és a dir, l'objecte mateix, la realitat d'unes arrels, d'una escorça, d'una pedra, de la fulla i del pensament. Concebut així, l'art ja no és metafòric, una imatge substitutòria. És directament metonímic: una part del tot. un trosset de natura, un fragment de la cultura. N'hi ha prou d'una simple gota de sang per saber de l'individu a què pertany. N'hi ha prou amb una mostra d'ADN per conèixer tot l'organisme. Microcosmos i macrocosmos són tot el Cosmos. En les anelles del passat del tronc tallat hi entreveiem les línies del cervell com si fossin ones hertzianes adreçades al nostre futur. Callada com és, l'exposició revela el que som: natura i creació. Les seves formes són idees en acció. El cos viu d'una *performance* tranquil·la.